

DARIA GŁOWIAK

ORCID 0009-0009-6999-7172

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

KONDYCJA WSPÓŁCZESNEGO CZŁOWIEKA

ABSTRACT. Głowiak Daria, *Kondycja współczesnego człowieka* [Contemporary Human Condition] Studia Edukacyjne no. 76, 2025, Poznań 2025, pp. 131-141. Adam Mickiewicz University Press. ISSN 1233-6688. Submitted: 23.03.2025. Accepted: 27.05.2025. DOI: 10.14746/se.2025.76.9

Background: The modern world is characterized by its ability to change rapidly, its uncontrollable range of global transformations, socio-cultural shifts, the development of technology, the decline of communal values, pluralization of cultures, and multiple other factors with a significant impact on the individual's life. The variety, intensity, scope, and rapidity of the changes that the world goes through exposes the physical and mental condition of the contemporary human being to a myriad negative influences and consequences. The number of external stimuli that a person encounters in the real and digital worlds has made fear and anxiety parts of human life. The above circumstances explain why the general condition of humans has been changing along with the changing world. The article addresses aspects that constitute this condition. The modern human and the broadly understood modern society are characterized first and foremost by a focus on individual aspirations, distancing oneself from communal values, consumerism, as well as newly emerging forms of spirituality aiming at finding the way to one's inner self and personal development. In the source literature regarding the aspects of the contemporary human condition, premises often emerge about the modern individual's pursuit to improve themselves physically, stemming from the necessity of integrating such subjects as technology or unconventional medicine. **Methods:** This is an overview of elements of the condition of temporary human beings based on available literature. The article aims to highlight the essential operation of modern society. **Results:** All the goals of a modern human being are a direct response to what they perceive in their contemporary environs: a world filled with military conflict, the pursuit of the market values, an endless information flow, cultural interpenetration, and undermining all the moral patterns known to humanity until the present.

Key words: condition, modern world, globalization, anxiety, personality

Wstęp

Współczesnego człowieka postrzega się jako jednostkę funkcjonującą w nieustannie zmieniającej się rzeczywistości, będącej skutkiem przemian

globalizacyjnych zarówno w wymiarze społeczno-kulturowym, ale także w wielu innych sferach ludzkiego funkcjonowania. Jest to mieszkanie zglobalizowanego świata oraz jednostka społeczeństwa masowego, żyjąca w czasach ponowoczesności, gdzie główne warunki rozwoju i kształtowania stanowią gwałtownie zachodzące zmiany społeczne, kulturowe, cywilizacyjne, ekonomiczne i gospodarcze. Aby zatem dokonać właściwej oceny kondycji współczesnego człowieka, należy spojrzeć na jego funkcjonowanie z perspektywy wielu dziedzin, przy czym kluczowe jest także dostrzeżenie występujących między owymi dziedzinami zależności. Człowiek jako istota gatunkowa podlega ewolucji, której charakter można uznać za dynamiczny, nieprzerwywalny, twórczy i trwały. Współczesny człowiek zatem nieustannie dąży do szeroko pojętego spełnienia oraz samorealizacji, zarówno poprzez zmiany w swej somatyczności związanej z cielesnością biologiczną i fizyczną, ale także poprzez wzmożoną koncentrację na rozwoju psychicznym i duchowym, w dziedzinie wyznawanych wartości, zachowań, stylu egzystencji oraz sposobów okazywania swego „człowieczeństwa” wobec innych. W dobie rozwoju cywilizacji, nauki, techniki, a także przepływu informacji proces ten nabrał szybkiego tempa i niejako stał się zakłócony, gdyż naturalna, biologiczna ewolucja została wyprzedzona przez ewolucję kulturową i społeczną, skutkiem czego u człowieka współczesnego widoczna jest dysharmonia ewolucyjna (Szmyd, 2015, s. 97).

Dyskusja

Na kondycję psychospołeczną człowieka wpływa wiele czynników, gwarantujących jakość jego życia. W czasach współczesnych bardzo ważnym brakującym czynnikiem wpływającym na psychospołeczne funkcjonowanie jednostki stał się brak poczucia ogólnej stabilizacji, która byłaby bazową wartością i gwarantem realizacji potrzeby bezpieczeństwa. Zdaniem Ulricha Becka, niemieckiego socjologa, wielowymiarowe przemiany globalizacyjne, ze szczególnym uwzględnieniem tych społeczno-kulturowych uznawane są za „szybkowe”, gdyż w obliczu ludzkiej egzystencji stanowią o powszechnie istniejącym ryzyku, co skłania współczesnego człowieka do podejmowania refleksji nad niepewną przyszłością i silną potrzebą zapewnienia swojemu bytu bezpieczeństwa (Cybał-Michalska, 2013, ss. 18-19).

U jednostki brak ogólnej stabilizacji zaobserwować można między innymi na płaszczyznach wartości, predyspozycji oraz w przybieraniu stanowisk charakterystycznych dla czasów powszechnej hedonistyczno-konsumpcyjnej natury ludzkiej, umiejscowionej w nowej rzeczywistości społeczno-kulturowej. Współczesny człowiek jest niejako zmuszony do podporządkowania swoich

działań wymogom stawianym mu przez warunki zewnętrzne, do których należy między innymi wpływowy rynek. Zdaniem Ericha Fromma, niemieckiego filozofa, psychologa oraz psychoanalityka, w ten sposób uwidacznia się niejaki charakter „marketingowy” jednostki ludzkiej (Fromm, 2000, s. 97).

O podobnym, socjologicznym zjawisku „jaźni odzwierciedlonej” pisał Charles Cooley, amerykański socjolog, tłumacząc, iż współczesny człowiek funkcjonuje ze świadomością tego, jak jest lub może być postrzegany przez społeczeństwo oraz jakich zachowań w konkretnych sytuacjach się od niego potencjalnie wymaga (Bogunia-Borowska, Śleboda, 2003, ss. 268-269).

Współczesny człowiek funkcjonuje w społeczeństwie wirtualnej rzeczywistości, która wymaga od niego umiejętności adaptacji w zupełnie nowej przestrzeni, za pomocą wielu nowych narzędzi i technik. Technologia stała się elementem wszechobecnym i silnie oddziałującym na społeczeństwo. Wprowadzone w życie i codzienne użytkowanie wynalazki oraz odkrycia technologiczne sprawiły, iż życie jednostek w wielu aspektach zmieniło się w obiektywnie pozytywny sposób, jednak ciężko zaprzeczyć twierdzeniu, iż nie przyczyniły się także do ich wycofywania z wielu wartościowych obszarów funkcjonowania w świecie rzeczywistym. Sztandarowymi przykładami negatywnych skutków wykorzystywania technologii na tak szeroką skalę są z pewnością: widoczne zaniki umiejętności komunikowania się z drugim człowiekiem bez użycia internetowych komunikatorów czy poważne trudności w komunikacji interpersonalnej w przestrzeni relacji rodzinnych, pracowniczych, czy biznesowych. Wirtualna rzeczywistość przeniknęła zatem wszystkie obszary partycypowania współczesnego człowieka, zarówno w aspekcie funkcjonowania jego mózgu, życia społeczno-kulturowego, którego jest częścią, jak i podejmowanych przez niego prób kreowania oraz krystalizowania własnej tożsamości (Szumera, 2016, ss. 516-527).

Transformacje widoczne we współczesnym świecie generują egzystencjonalny lęk odczuwany przez jednostki. Wynika on z mających miejsce przemian, osiągających niekontrolowany wymiar i zasięg, co widoczne jest na poziomie podejmowanych przez człowieka prozaicznych decyzji dnia codziennego. Dynamizm i kierunki zachodzących w świecie przemian wymagają od człowieka współczesnego takich atrybutów, jak mądrość, wyobraźnia, kreatywność, wrażliwość, a także krytyczna wiedza na temat współczesności, która może pozwolić na opanowanie odczuwanego niepokoju, co i tak w wielu przypadkach nie jest gwarantem pełnego sukcesu (Wojnar, 2016, ss. 17-19).

Kondycja współczesnego człowieka wraz z jego zachowaniami uwarunkowana jest także cywilizacyjnymi zmianami biologicznymi i psychicznymi. Za najbardziej typowe z nich i stale postępujące wraz z rozwojem nauki uważa się silne ingerowanie w przemiany cielesne, fizjologiczne, organiczne oraz psychiczne, będące wynikiem wykorzystywania w tym celu medycy-

ny, farmakologii i techniki. Zmiany te współcześnie dotyczą niemal całego organizmu ludzkiego, rozpoczynając od mózgu, aż po układ neurologiczny, a także sam genotyp. Współczesne ingerowanie w organizmy ludzkie odbywa się za pośrednictwem inwazyjnych operacji, zmian genowych, zabiegów oraz transplantacji narządów i tkanek. Podobną formą ingerowania w kondycję organizmu ludzkiego jest przyjmowanie silnych leków i substancji aktywnych, do których zalicza się między innymi psychotropy oraz różnego rodzaju substancje wpływające na poziom świadomości, takie jak między innymi używki. W codziennym życiu jednostki ingerowanie w organizm stanowi także wzmożona aktywność fizyczna, związana z treningami siłowymi oraz korzystaniem z solarium, gdzie organizm poddawany jest szkodliwemu działaniu promieniowania UV w celu zmiany kolorytu i wyglądu estetycznego skóry. Na kanwie tych działań ludzkości uwidocznił się, nazwany przez amerykańskiego naukowca Lorenza Altmanna, zespół przemian „dekompozycji osoby ludzkiej”. Ma on na celu udoskonalenie jednostki ludzkiej w wymiarze fizyczności oraz wzmocnienie jej ogólnej funkcjonalności. Jednakże, przemiany te poza pożądanymi, pozytywnymi skutkami są związane także z licznymi negatywnymi konsekwencjami, odbijającymi swoje piętno na kondycji psychicznej człowieka. Skutkami negatywnymi tych działań są trudności z identyfikacją własnej tożsamości, choroby psychiczne i cywilizacyjno-somatyczne, w wyniku czego destrukcji bądź dekonstrukcji może ulec umysł ludzki wraz z jego mentalnością (Szmyd, 2015, ss. 101-102).

Współczesny człowiek żyje w silnie ukształtowanym społeczeństwie wiedzy, gdzie informacje stanowią najwyższą wartość. Wszechobecny przesyt informacyjny sprawia, iż jednostce coraz trudniej zachować własną tożsamość i nie ulegać silnym wpływom otoczenia, pomimo podejmowanych prób okazywania własnej tożsamości indywidualnej, a także podkreślania silnej potrzeby posiadania autonomii. Paradoksem współczesności w ujęciu psychologicznym są zatem widoczne dwie przeciwstawne tendencje w kierowaniu własnym postępowaniem współcześnie żyjących jednostek. Pierwsza tendencja polega na poszanowaniu własnej wolności i praw do samostanowienia oraz kierowania własnym życiem zgodnie z wyznawanym system wartości, druga zaś prezentuje uległość wobec presji społecznej i zatracaniu własnego indywidualizmu. Druga tendencja ma niewątpliwie silny związek z potrzebą uzyskania aprobaty społecznej i usiłowaniem dopasowania się do społecznie przyjętych wzorców kulturowych. Uzyskanie aprobaty tej postrzegane jest przez społeczeństwo jako pewnego rodzaju jeden z głównych gwarantów świadczących o satysfakcji na polu prywatnym i zawodowym. W ujęciu symbolicznym oznacza to, iż dla współczesnego człowieka panujące trendy i moda są ważniejsze niż własny styl wynikający z osobistych doświadczeń, przekonań, wartości, czy poglądów. W społeczeństwie wiedzy jednostka za-

biega o jak największą ilość informacji, zdobywając przez nie odpowiednie kompetencje, dzięki którym może zaspokoić swoje niejednokrotnie sztuczne potrzeby natury konsumpcyjnej, społecznej, a także zawodowej, czy edukacyjnej. Poczucie wartości współczesnego człowieka można określić mianem „kruchego” i „ulotnego”, gdyż jest przede wszystkim uwarunkowane ilością i jakością posiadanych informacji, o wartości uzależnionej także od kontekstu sytuacyjnego. Poczucie to wymaga ciągłego usiłowania bycia na bieżąco z przepływem informacji i uaktualnianiem wiedzy. Taka wzmożona aktywność współczesnej jednostki ludzkiej, bazująca na natłoku informacyjnym, pozbawionym niejednokrotnie refleksyjności, zdaniem filozofów, psychologów, a także innych przedstawicieli nauk dotyczących natury społeczeństwa, może prowadzić do poczucia pustki i bezsensu, a w dalszych rezultatach przeobrazić się w zaburzenia na tle psychicznym bądź inne, różnorodne dysfunkcje jednostki (Straś-Romanowska, 2016, ss. 15-23).

Współczesnemu człowiekowi, dzięki rozwojowi technologii, przemianom struktury społeczeństwa, globalizacji i zwiększającej się roli mass mediów w kształtowaniu świadomości społecznej, dane jest żyć w zupełnie nowej rzeczywistości kulturowej, w której dominującymi przesłankami są negocjowanie uniwersalnych norm i ideologii, kierowanie się indywidualizmem oraz hedonizmem skierowanym na posiadanie jak największej ilości dóbr materialnych, tworzenie rzeczywistości wirtualnej, czy czerpanie z dorobku innych kultur wskutek porzucania tradycji. Rzeczywistość współczesnej kultury zmusza niejako do porzucenia także własnych cech wyróżniających na rzecz stania się autentycznym uczestnikiem społeczeństwa masowego. Z tego powodu na przestrzeni ostatnich dekad widoczne jest również zanikanie tradycyjnych wspólnot, a obecnie jakiejkolwiek formy interakcji społecznej związane są przede wszystkim z technologią, rozwojem i postępem. Doskonalenie się człowieka w XXI wieku w świecie informacyjnym uwidoczniło zmianę jego ogólnie pojętej mentalności, która określana jest „analfabetyzmem mentalnym”, oznaczającym nieumiejętność funkcjonowania w myśl zasad i metod ogólnej kultury poznawczej, która wspomaga poznawanie i myślenie. Elementami składowymi tej kultury jest między innymi krytyczny stosunek wobec posiadanej wiedzy, postrzeganie spraw w szerokim kontekście, czy przewidywanie możliwych konsekwencji (Chrost, https://scholar.google.com/scholar?hl=pl&as_sdt=0%2C5&q=marzena+chrost+refleksyjno%C5%9B%C4%87+wyzwaniem+wsp%C3%B3%C5%82czesnego++%C5%9Bwiata&btnG=, [dostęp 12.03.2023]).

Wraz z mentalnością współczesnego człowieka zmieniła się też jego duchowość, gdyż jak twierdził francuski filozof August Comte, myślenie ludzkie zmieniło się na przestrzeni czasu od myślenia teologicznego, poprzez metafizyczne do naukowego, opartego na osiągnięciach i odkryciach tej dziedziny.

Zdaniem Petera Bergera, amerykańskiego socjologa, wraz z takimi procesami modernizacyjnymi, jak pluralizacja światopoglądów czy zróżnicowanie społeczeństw i kultur, religia stopniowo ulega erozji. Proces dyferencji polega na odchodzeniu społecznych i kulturowych sektorów od wpływu instytucji i symboli związanych z religią. Co więcej, duchowość jednostki współczesnej stała się jej prywatną sprawą, przeznaczoną do indywidualnego egzekwowania w zgodzie z własnym sumieniem i systemem wyznawanych wartości. Nowa duchowość ludzka opiera się na autentycznym przeżywaniu, interpretowaniu osobistych doświadczeń, a także nieustannym i zarazem nieuchwytnym poszukiwaniu sensu własnego życia. Współczesny człowiek coraz częściej zwraca się ku koncepcjom panteistycznym, które powiązane są z magią, a nawet okultyzmem. Coraz popularniejsze, także za pośrednictwem mediów, staje się poszukiwanie, jak również wyrażanie własnej duchowości poprzez zainteresowania innymi stanami świadomości, powrotem do zakorzenionych w tradycji technik ochrony zdrowia, czy zapobiegania wydarzeniom trudnym i nieszczęśliwym przez różnego rodzaju rytuały. Duchowość dla współczesnego człowieka oznacza przede wszystkim dbałość o jego kondycję, rozwijanie osobowości, pielęgnowanie godności własnej i nieustanną samorealizację, którą należy postrzegać wielopoziomowo (Romanowicz, 2017, ss. 8-12).

Konsumpcjonizm w warunkach współczesności stanowi jeden z najważniejszych filarów kształtujących kondycję człowieka, gdyż należy go postrzegać już nie tylko jako zaspokajanie potrzeb, rozumianych jako faktycznie brakujących do prawidłowego funkcjonowania dóbr materialnych, a raczej jako sposób myślenia i kierowania się osobistymi, niejednokrotnie wyrafinowanymi decyzjami, chęcią rywalizacji, ambicjami, czy hedonizmem, w którym najwyższą wartość stanowi przyjemność i dobrobyt. Zdaniem Zygmunta Baumana, polskiego socjologa, filozofa i eseisty, w konsumpcji od samej przyjemności, która jest krucha i ulotna, ważniejsze jest samo pożądanie (Bogunia-Borowska, Śleboda, 2003, s. 255).

W konsumpcji współczesnego człowieka zauważalna jest także tendencja do realizowania potrzeb, potocznie zwanych „pseudopotrzebami”, opierających się także na zachowaniach i wyborach społecznie negowanych, do których zalicza się między innymi używki. Współczesny człowiek nie tylko gromadzi dobra, ale także w miarę możliwości wymienia je z dużą częstotliwością na co raz to nowsze, sprawniejsze i bardziej atrakcyjne pod względem jakości, estetyki, czy popularności. Nieważne dla jednostki jest zatem świadome korzystanie z dostępnych na rynku dóbr, lecz sam fakt ich posiadania. Co więcej, współczesny człowiek jako konsument nie sprawuje już poniekąd kontroli nad swoimi konsumenckimi wyborami, ani nie poddaje ich wnikliwej refleksji czy ocenie racjonalności ich podejmowania, gdyż podlega on presji i szkodliwym mechanizmom, kierowanym między innymi przez mar-

keting, który także w czasach współczesności zyskał nowy, szerszy wymiar (Szmyd, 2017, ss. 21-23).

Współczesny człowiek znajduje się także pod silnym wpływem rynku pracy oraz wymagań edukacyjnych. Dynamizm zmian globalizacyjnych sprawił, iż jednostka zmuszona do uaktualniania własnych kompetencji i kwalifikacji, związana jest z koniecznością nauki na każdym etapie życia i rozwoju. Ma to swoje przełożenie również w wydłużeniu aktywności zawodowej współczesnego człowieka, dlatego poszerzanie wiedzy, szczególnie tej w zakresie nowych technologii i technik jest dla jednostki swego rodzaju gwarantem efektywnego realizowania nowych wyzwań zawodowych. Gotowość do nauki, stanowiąca fundament rozwoju społecznego, stała się prawdziwym „towarem” na rynku pracy. Od współczesnego pracownika, bez względu na rodzaj wykonywanej profesji, oczekuje się uniwersalnych cech, do jakich należą: elastyczność, szczególnie w ujęciu rozpoczynanych działań, mobilność, szybkość i kreatywność w podejmowaniu decyzji oraz wspomniana wcześniej gotowość do ciągłego poszerzania i uaktualniania wiedzy oraz gromadzenia nowych, cennych dla zawodu doświadczeń. Przez występującą na rynku pracy rywalizację, szczególną uwagę u jego podmiotów zwraca się na atrybuty jednostki, którymi są wiedza i umiejętności, ale także kompetencje komunikowania się ze współpracownikami, wpływające na jakość i efekty pracy w profesjach, gdzie kluczowy jest kontakt z innymi jednostkami (Kukla, 2016, ss. 64-68).

Wykonywana przez współczesnego człowieka praca stała się również istotnym wyznacznikiem prestiżu społecznego, miernikiem sukcesu i statusu materialnego, a także wyznacznikiem poziomu życia w aspekcie zawodowym i prywatnym jednostki. Dlatego, współczesny człowiek odczuwa silną presję związaną z pracą i własną aktywnością zawodową, której skutkiem może być powszechny pracoholizm, stanowiący formę uzależnienia (Wołk, 2015, s. 7).

Od początków XXI wieku można zaobserwować w świecie intensyfikację uzależnień i wyłanianie się ich nowych form, do których zaliczają się między innymi uzależnienia od podejmowanych czynności – uzależnienia na tle behawioralnym. Pracoholizm jest uzależnieniem szczególnie trudnym do pokonania, jako że niemal niemożliwa dla jednostki staje się abstynencja od czynnika uzależniającego. Co więcej, współczesna rzeczywistość wykreowała wiele możliwości wykonywania pracy bez ograniczeń miejsca i czasu. Przykładem tego jest praca zdalna w prywatnym miejscu zamieszkania bądź podczas wyjazdu z rodziną. W takich okolicznościach istnieje duże ryzyko wystąpienia trudności jednostki w rozsądnym rozgraniczeniu życia prywatnego od zawodowego, gdyż obszary te nakładają się na siebie (Szostek, 2016, ss. 26-27).

Cielesność współczesnego człowieka wraz z jego ogólną kondycją fizyczną oraz kreowanym przez niego wizerunkiem zewnętrznym pozostaje pod silnym naporem czynników zewnętrznych. Wizerunek własnego ciała tworzony jest przez jednostkę przede wszystkim na podstawie spostrzeżeń własnych oraz osób z jej bliskiego otoczenia, jednak dla współczesnego człowieka najważniejszym czynnikiem w postrzeganiu siebie są standardy estetyczne, kreowane i rozpowszechniane za pośrednictwem mediów. To właśnie media przyczyniły się do powstania socjokulturowego ideału sylwetki i jak głosi medialna narracja – sylwetka powinna być szczupła, wysportowana i pozbawiona wszelkich niedoskonałości. Środki masowego przekazu stały się więc niejako odpowiedzialne za nasilający się w społeczeństwie, szczególnie wśród ludzi młodych, brak akceptacji jednostek, zaburzenia odżywiania i trudności w sferze cielesności, które w przekazie społecznym wraz z ciałem zostały zniekształcone oraz uprzedmiotowione. Cielesność i ciało współczesnego człowieka traktowane są jako jeden z najważniejszych elementów kultury konsumpcyjnej. W wyniku tego obraz tożsamości człowieka tworzony jest na podstawie jego wyglądu fizycznego, często pozbawiony racjonalnego podejścia i dbałości o zdrowie zarówno fizyczne, jak i psychiczne (Borzucka-Sitkiewicz, 2016, ss. 83-86).

Kolejnym współczesnym paradoksem odbijającym się w sposób znaczący na kondycji obecnie żyjącego człowieka jest komunikacja międzyludzka, która mimo swoich transformacji i standaryzacji przyczyniła się do zwiększającej się izolacji społecznej jednostek oraz zanikania umiejętności prawidłowego komunikowania się z drugim człowiekiem w świecie rzeczywistym, bez pomocy technologii. Postęp techniczny i naukowy, mimo licznych udogodnień, przyczynił się do zmian w strukturze społeczno-kulturowej oraz systemie norm i wartości panujących w świecie. Nastąpiła wyraźna degradacja wartości humanistycznych, sprawiająca, iż rozwój osobowy współczesnego człowieka także uległ zmianie (Chrost, https://scholar.google.com/scholar?hl=pl&as_sdt=0%2C5&q=marzena+chrost+refleksyjno%C5%9B%C4%87+wyzwaniem+wsp%C3%B3%C5%82czesnego++%C5%9Bwiata&btnG=, [dostęp 12.03.2023]).

Współczesnemu człowiekowi dane jest żyć w świecie „technokratycznym” i „stechnicyzowanym”. Rozwój w wymiarze cywilizacyjnym, naukowym i technologicznym przyczynił się do zmiany mentalności ludzkiej. Autentyczne wartości będące owocem pracy ludzkiej niszczone są przez „konsumpcyjne bogactwo”, co przejawia się nieustanną pogonią za gromadzeniem dóbr i dobrobytem, a wraz za nim za pozornym szczęściem. Zatrącanie jednostek ludzkich w otchłani konsumpcjonizmu uwidoczniły takie zjawiska i zachowania społeczne, jak: instrumentalizacja relacji międzyludzkich, dehumanizacja i degradacja jednostki ludzkiej, przedmiotowe

traktowanie ludzi, brak umiejętności komunikowania się za sprawą interakcji bezpośrednich i anonimowość społeczna, panująca nawet w środowiskach wspólnot mieszkaniowych. Współczesny człowiek w trakcie aktywnej realizacji kariery zawodowej i własnych, często materialnych aspiracji żyje w pozornej wspólnocie z ludźmi, choć w rzeczywistości narażony jest na ogół na samotność i utrzymywanie powierzchownych relacji międzyludzkich (Jagiello, 2012, ss. 9-10).

Podsumowanie

W ujęciu kondycji współczesnego człowieka pozostaje zatem pytanie: czy człowiek ten jest istotą w pełni racjonalną, jeśli funkcjonuje w otaczającej go rzeczywistości, w której jedyny, pewny element stanowi zjawisko „zmiany”. Współczesny człowiek jest odbiorcą i świadkiem natłoku informacyjnego, a w takich sferach, jak: polityka, relacje społeczne, czy postawy życiowe także i przejawów wielu form irracjonalności. Powszechna konsumpcja, komercjalizacja, rozwój technologiczny i pęd życia jednostki sprawiają, iż w podejmowanych działaniach jej oraz całego społeczeństwa pojawiać się może brak rozsądku, bezradność i bezmyślność. Natura ludzka jest jednak wyposażona zarówno w pierwiastek „racjonalny”, jak i „irracjonalny”, tworząc spójną całość. Pierwiastki te ujawniają się w zależności od wydarzeń życiowych i przeżyć osobistych jednostki, albowiem nie ma na świecie człowieka, którego w pełni świadome i normatywne funkcjonowanie można byłoby przyrównać do logicznie myślącej, niezawodnej w żaden sposób maszyny. Nie ma zatem jednoznacznej odpowiedzi dotyczącej racjonalności współczesnego człowieka, gdyż jest on istotą psychicznie złożoną, a jego postępowanie trudne do zdefiniowania, gdyż warunki wewnętrzne i zewnętrzne podejmowanych przez jednostkę działań są zmienne (Szmyd, 2015, ss. 71-73).

Współczesny człowiek żyje w poczuciu psychicznej dezorientacji, niepokoju, sfrustrowania i zmęczenia, gdyż w wyniku gwałtownych przemian dążących do nieustannego postępu zmuszony jest do stałego dostosowywania się do wymogów, a w sferach jego funkcjonowania pojawiają się budzące niepokój zjawiska, które często skutkują bezradnością wobec wszechobecnego konsumpcjonizmu czy instrumentalizacji relacji międzyludzkich. Z tego powodu społeczeństwo wymaga profesjonalnego wsparcia psychologicznego i terapeutycznego, a korzystanie z usług osób doświadczonych w tych dziedzinach staje się coraz bardziej powszechne.

Wkład autorów

Autor deklaruje samodzielny wkład w powstanie pracy.

REFERENCES

Opracowania

- Bogunia-Borowska, M., Śleboda, M. (2003). *Globalizacja i konsumpcja: dwa dylematy współczesności* (ss. 255, 268-269). Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas
- Borzucka-Sitkiewicz, K. (2016). *Socjokulturowe determinanty wizerunku ciała a gotowość do podejmowania ryzykownych zachowań w celu poprawienia wyglądu*. W: K. Borzucka-Sitkiewicz (red.), *Psychospołeczne i środowiskowe konteksty zdrowia i choroby* (ss. 83-98). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
- Cybal-Michalska, A. (2013). *Spółczesność globalnej zmiany i kondycja współczesnego człowieka*. W: B. Jankowiak (red.), *Socjoterapia jako forma pomocy psychologiczno-pedagogicznej: teoria i praktyka* (ss. 18-19). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Fromm, E. (2000). *O sztuce istnienia* (s. 97). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
- Jagiello, M. (2012). *Spotkania które zmieniają: o spotkaniu jako kategorii pedagogicznej i wydarzeniu wychowującym na drodze życia* (ss. 9-10). Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls
- Romanowicz, W. (2017). *Nowa duchowość jako zjawisko społeczno-kulturowe w nowoczesnym społeczeństwie*. *Rozprawy Społeczne*, 11(3), 8-12
- Straś-Romanowska, M. (2016). *Podmiot osobowy w świecie współczesnym*. *Psychologia Rozwojowa*, 21(2), 15-23
- Szmyd, J. (2015). *Zagrożone człowieczeństwo: regresja antropologiczna w świecie ponowoczesnym: próba pytań i odpowiedzi* (ss. 71-73, 97, 101-102). Katowice: Wydawnictwo Naukowe Śląsk
- Szmyd, J. (2017). *Nowoczesny konsumpcjonizm – zmiana kondycji ludzkiej i jakości życia. Wyzwania społeczne i pedagogiczne*. *Kultura – Przemiany – Edukacja*, 5, 21-23
- Szostek, D. (2016). *Pracoholizm w aktywności twórczej na przykładzie pracowników nauki*. *Zarządzanie* XLIII, 1, 26-27
- Szumera, G. (2016). *Człowiek a współczesne technologie informacyjne*. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Organizacja i Zarządzanie*, 95, 516-527
- Wojnar, I. (2016). *Humanistyczne przesłanki niepokoju*. Warszawa: Dom Wydawniczy Elipsa, 17-19
- Wołk, Z. (2015). *Pedagogika wobec zagrożeń na współczesnym rynku pracy*. W: M. Kowalski, A. Knocińska, P. Frąckowiak (red.), *Reintegracja – Edukacja – Adaptacja. Aktywizacja zawodowa i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem*. Gniezno: Wydawnictwo Poligrafia KMB, 7

Źródła internetowe

- Chrost, M. (2018). *Refleksyjność wyzwaniem współczesnego świata*, *Studia Paedagogica Ignatiana*, 21(4), 56-58, 62-63 https://scholar.google.com/scholar?hl=pl&as_sdt=0%2C5&q=mazna+chrost+refleksyjno%C5%9Bc+wyzwaniem+wsp%C3%B3%C5%82czesnego+%C5%9Bwiata&btnG=
- <https://rozprawypoleczne.edu.pl/pdf-110966-41183?filename=NOWA%20DUCHOWOSC%20JAKO.pdf>
- https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/18718/1/Szumera_Czlowiek_a_wspolczesne.pdf

https://scholar.google.com/scholar?hl=pl&as_sdt=0%2C5&q=Podmiot+osobowy+w+%C5%9Bwiecie+wsp%C3%B3%C5%82czesnym-+M.Stra%C5%9B-Romanowska+&btnG=

<https://repozytorium.ur.edu.pl/server/api/core/bitstreams/4a5a05da-d919-4f29-9812-e090d7704b29/content>

https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/3867/AUNC_ZARZ.2016.002%2CSzostek.pdf?sequence=1

Kukła, D. (2016). *Współczesne społeczeństwo w kontekście kreowania rynku pracy*, *Szkola-Zawód-Praca*, 11, 64-68 https://scholar.google.com/scholar?hl=pl&as_sdt=0%2C5&q=Daniel+Kukla%2C+Wsp%C3%B3%C5%82czesne+spo%C5%82ecze%C5%84stwo+w+kontek%C5%9Bcie+kreowania+rynku+pracy&btnG=